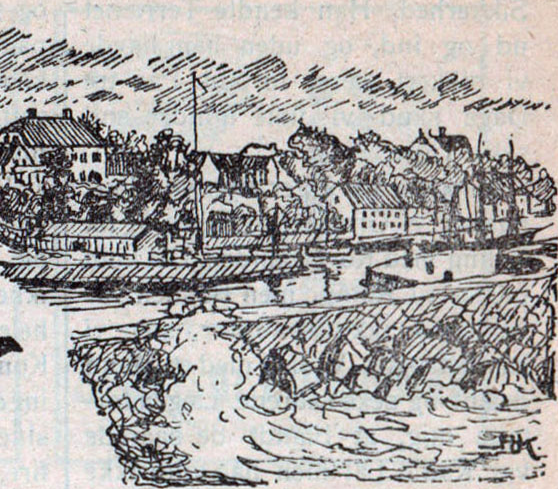

NORDBORNHOLM

Udgaar i Allinge-Sandvig.
Gudhjem. Østerlars. Hasle
Olsker. Rutsker, Rø og Klemens.

Ansvarshavende Udgiver:
Otto Gornitzka. - Telefon 74.
Trykt i Allinge Bogtrykkeri

Nr. 180

Alm. Annoncer 10 Øre pr. mm. efterf. Gange 8 Ø.
Forretningsann. 8 - 6 Ø.

Fredag den 9. Januar

Annoncer og lokalt Stof maa være indleveret
senest 2 Dage før Bladet udgaar.

1931

Fra gamle Protokoller.

—o—

Birkefoged Eskild Nielsen kunde nok ikke leve alene af at være Birkedommer, men maatte supplere sine Indtægter ved at sælge Øl og Brændevin. Dette gjorde han i hvert Fald 1705 til Johanne Peder Buggesdatter, der boede i Buggehuset paa Slottets Grund, og da hun ikke betalte, blev hun stævnet for Retten. Da Birkefogden ikke kunde være Dommer i sin egen Sag, veg han sit Sæde, og Løjtnant Knud Michelsen nedsatte sig som Sættedommer i Dommersædet. — Paa Birkefogdens Vegne stævnedes Archelimester P. Michelsen (Hasle) Johanne Buggesdatter, men da Stævningsmændene kom til hende, sagde hun: „Jeg giver hannem Døden og Djævelen den rummunde Skjelm. En Skjelm er han, og en Skjelms Løn faar han den Rakkerknægt.“ — Da sagde de andre, at det var haarde Ord at sige til to Stævningsmænd. Da svarede hun: „Jeg giver hannem Fanden, han kan tage sin Part i Husene og fare Fanden i Vold med dem.“

Hendes Mand Jens Pedersen mødte i Retten og bad om Forladelse paa Hustruens Vegne.

En lignende Sag endte paa samme Maade. — Det var Hans Jespersen, som stod en Morgen og arbejdede paa sit Skib „Fortuna“ ved Stranden, da Bykaptajn Anders Larsen kom hen til ham og overfusede ham: „Du est en Skjelm og en Hundsfot, hvor kommer Du til at drive med dit Kvæg og dine Gæs over min Jord — Fanden skal fare i Dig, Du est en Skjelm og en Hundsfot.“

Kaptajn Anders Larsen maatte i Retten bede om Forladelse.

Præsten i Svaneke Hans Dominici var en stor Patriot og en stor Dameven — og begge Dele bragte ham Fortræd. Som Præst i Skaane bad han i Kirken for den danske Konge og maatte derfor flygte til Bornholm. To Gange var han gift, men begge Koner døde. Saa trolovede han sig med sin Tjenestepige Margrethe — til stor Forargelse for det Svaneke Borgerskab. Degnen gik i Spidsen for Oppositionen og kom med grove Beskyldninger mod Præsten, men kunde intet bevise. Degnen søgte Hjælp hos Provsten, men fik en grov Irettesættelse og blev saa fortvivlet over det, at han gik ud i Loen og skar Halsen over paa sig. Efter Døden dømtes han til Bolt og Jern samt Kagstrykning. Sladderer om Præsten fortsattes, og paa Landsdommerens Foranledning foranstaltedes en Under-søgelse.

I Høstens Tid 1704 var Præsten paa Rejse til København sammen

med Tjenestepigen Margrethe. — Ved Sandvig blev de imidlertid opholdt af kontrær Vind i nogle Dage, og Præsten indlogerede sig saa hos Konstabel Niels Jørgensen, Sandvig.

I samme Værelse logerede ogsaa Ole Madvig, og han aflagde følgende Vidnesbyrd efter at have aflagt Vidneeden med oprakte Fingre efter Loven:

Da han kom hjem og vilde i Seng, var Præsten der sammen med en Pige, der sagdes at være hans Tjenestepige, i samme Kammer, hvori han logerede, og da han havde lagt sig i sin Seng, satte Pigen sig paa et Skrin eller en Halvkiste, som stod mellem de to Senge. Præsten Hr. Hans gik mange Gange om Natten til Margrethe og talte med hende. Engang gik de sammen ud i Forstuen og kom siden ind igen. Hr. Hans kastede sig paa Sengen i sine Underklæder, og Pigen satte sig paa Kisten. Da det dagedes saa Vidnet Hr. Hans ligge ovenpaa Sengeklæderne, og bad da Pigen dække Præsten til, at han ikke skulde fryse. Da gik hun hen og kastede en Kjol paa Præsten, men denne kastede dem paa Gulvet. Derefter gik Vidnet.

Prokurator Mogens Clausen, der var Præstens Værge og Forsvarer spurgte Vidnet, om han kunde bevise noget utugtigt om Præsten, men Ole Madvig beholdt sig til sit Vidnesbyrd.

Konstabel Niels Jørgensen vidnede, at hans Kone havde tilbuddt Margrethe Plads sammen med sin Tjenestepige, men hun vilde ikke og blev hver Nat i samme Kammer som Præsten. Engang da han gik forbi saa han, at „de rægte Mundene sammen“.

Fændrik Johan Knudsen vidner at have set dem ligge sammen i Sengen, da han af Vanvare lukkede Kammerdøren op.

Mogens Clausen siger da, at Johan Knudsen er en Særling med underlige Tanker og Ord, som man ikke kan regne paa, og paa-staar, at ingen kan bevise noget utugtigt om Præsten og hans trolovede Fæstemø.

Stokkemændene bevidner dog, at Johan Knudsen er ved sin Fornufts fulde Brug og ikke utilregnelig.

Anna Catrine Niels Jørgens vidner at have set Præsten og Pigen gaa sammen i Sandvig Vang og paa Sandvig Vejegade som gifte Folk plejer at gaa „med hverandre om Hænderne“.

Karen Monsdatter, som nu tjener paa Slottet og før tjente hos Niels Jørgensen vidner til Fordel for Margrethe og siger, at der hele Tiden var et Mandfolk i Kammeret foruden Præsten.

Den kærlighedssyge Præstemand naaede ikke at komme i Ægteskab med Margrethe, idet Døden

Aaret efter (1706) slukkede Branden i hans Kød (58 Aar gl.)

Hans sidste Prædiken sluttede saaledes: „Men Skam og Skændsel faa alle de, som dine Tjenere gøre Ve — foruden al Aarsage.“ (Series Pastorum S. 54).

Saa ganske uden Aarsage synes Forargelsen dog — efter ovenstaaende Uddrag af Hammershus Birketings Protokol — ikke at være.

R. E. S. Roesjød.

Julefluen.

—:—

I Fluernes Højsæson regnes disse summende Insekter helt selvfølgelig som selvbudne og uvedkomne Snyltgæster og absolut hensynsløse Smittebærere. Og Over-skriften ser lidt fremmed ud; thi paa Grund af Fluernes Talrigheid nævnes de oftest i Flertal. Men begynder de først at synge paa deres sidste Vers, faar Piben en anden Lyd, da bliver de sidste Efternølere snart baaret paa Hænderne og hævet til Skyerne som højtærede Kæledægger. Man tænker da allerede paa at frede om Husets Vinterflue, den velsete og velvarslede Juleflue.

Thi lige saa ilde set denne lille nævise og uhygiejniske Drillepind er i den egentlig Fluetid, lige saa kærkommen er den til Juletidens Spøg. saa er den blevet alles rare Gæst. Naar man ellers hellere end gerne vil slaa to Fluer med eet Smæk, gælder det vel nu om, at den eneste, man har, ikke kommer til at ske nogen Overlast. Thi gaar den med over Aarskiftets Tærskel, varsler den Velstand i det kommende Aar — i hvert Fald en ny Kjole! Ja, Husets fredede Juleflue hører med til Julens mangehaande hjemlige Tilbehør. Derfor skal den ogsaa nyde den Ære at sættes paa Prent og fejres, ej alene i Hjemmene, men ogsaa her paa Papiret som Juletidens lille Spøgefugl.

Julefluer i Enkelttal er nok værd at gøre Stads af. Ja, det kan slet ikke betale sig at lade denne „Fugl“ flyve. Thi Folkets gamle Tro vil vide, at saa mange Fluer, man Juleaften kan finde under Bjælken i sin Stue, saa mange hundrede Daler kan man i Aarens Løb lægge til Side. En Juleflue, som man træffer, maa ej gøres Fortræd; thi den fører Lykken med sig. I Sverige siger man, at Sommeren blivee varm, hvis Fluerne summer Juledag.

Den enlige Vinterflue, den sidste paa Skansen, Slægtens ældste, der overlever hele Familien og næsten sig selv, er en fuld, bly og beskedne Fremtoning, derfor gør den sig ogsaa fortjent til en blid Behandling, ja endog at hærdes til Højbords. Hvor modsat er

den ikke Sommerfluerne, der klumper sig i Flok, i Følge Sammen-slutnings Principperne, visende, at Enighed og det store Flertal gør stærk. De forstaa alle som en — trods deres korte Døgnflueliv — at gøre sig bemærkede. Thi Fluerne er ikke fra i Gaar, og der siges, at de findes i 48 Arter.

At Husfluen er gammel i Gaarde, ses af, at den vævet ind i en stor Mængde af vore gamle Ordsprog, samt at Talemaaderne er saa gamle at ingen af dem paa deres træf-fende Vis og stærke Fyndssprog snerter Fluens til Hygiejnens Fordel. Renlighed og sundhensværende Sans er af nyere Dato. Det er ikke den sanitære Side at Sagen, der har tilskyndet de gamle Mundheldmagere til deres Mundheld. De peger paa deres ram-mende Sprog fortrinsvis paa andre Forhold. De lader kun Skoserne falde over for Fluernes Mangfoldighed, deres Nærgaenhed og deres generende Plager og førøvrigt ellers, hvor Fluens kan „gøre sig“ i Billedtale. Her nogle Eksempler:

„Fluen er ej Hofmand, for hun æder af Fyrstens Fad.“ „Onde Fluer fordærver god Salve . . .“ Disse sidste Ord har sin Rod i selve Bibelen. Prædikerens Bog 10,1. giver den Lærdom, at „døde Fluer bringer Salvkøgers Salve til at stinke og gære, saaledes kan en liden Daarskab veje mere end Visdom og Ære.“ „Han drikker saa længe han kan se en Flue paa Væggen.“ „Det stikker af som Fluer i Kaal.“ „Saa mange som Fluer i Høsten og Lus i Stodder-kappe.“

Fluerne bliver ikke saa smukt omtalte som den flittige Bi. Det hedder, at „een Bi er bedre end en hel Sværm Fluer.“ „Man fanger flere Fluer med en Draabe Honning end med en Tønde Ed-dike.“ „Hvor Honning er, der sankes Fluerne.“ „En ond Flue kan fordærve en hel Hob godt.“ Altid bider sulten Fluen værst. „Man jager Myg og Fluer fra Øjnene, men ikke fra Ørene.“ „Løven vil ej nøjes med Fluer.“ Fluer har ogsaa Galde.“ „Løven er som Spindelvæv, de store Fluer bryder igennem, de smaa bliver hængende.“ „Ederkoppen fanger Fluer og lader Bremsen fare.“ „Naar Fluens kommer Lyset for nær, da svider den Vingerne.“ Man kan i forvirret Raadvilhed løbe om som „en Flue i en Flaske.“ „Den vrantne ærgrer sig over en Flue paa Væggen.“ Og saa fremdeles.

Vor indiske Ven.

AF NORRIE GRAY.

—o—

Det var en raa og kold Dag i December, da jeg sad sammen med mine Officerskammerater. Oberst

Rawlinson og Kaptajnerne Hoover og MeWade i Klubben, hvor vi netop havde spist til Middag.

Der var ikke mange tilstede, og vi havde det ualmindelig hyggeligt, hvortil bidrog, at vi alle fire i sin Tid havde gjort Tjeneste ved samme Regiment i Indien. Kaptajn MeWaden var netop kommet hjem derovre fra, og der var Hundreder af Ting, vi spurgte ham ud om.

I Samtalens Løb kom Oberst Rawlinson til at stille et Spørgsmaal, som fik MeWade til at blive helt bleg og alvorlig.

— Hvordan har vor gamle indiske Ven, Kadir Lal, det nu?

MeWade svarede ikke straks. Han tyggede paa sin Cigar, og saa sagde han langsomt og tøvede:

— Kadir Lal, ja, han var den bedste og paalideligste Indier, jeg har truffet, en bedre Ven end mange af de Hvide. Kadir Lal, ja, jeg var sidst sammen med ham paa en farefuld Ekspedition i Fjor. Det er en mærkelig Historie, den besynderligste, jeg har oplevet, men jeg skal gerne fortælle, hvad der skete.

Rawlingson fyldte vore Glas, jeg stoppede min Pibe, og MeWade begyndte at fortælle:

— Det var i Maj i Fjor, der kom Meddelelse til Lahore om, at afgahanske Røverbander var trængt ind i vore Grænseprovinser og plyndrede ganske forfærdeligt. Vi udrustede en Afdeling paa 40 Mand og jeg fik Kommandoen over dem. Kadir Lal skulde følge med som Tolk og Vejviser, da han var særlig godt kendt i de vanskelige Egne, som er fulde af Sumpe og Junglekrat.

Vi delte os i tre Afdelinger med korte Mellemrum. Først gik Kadir Lal med to Mand, derefter jeg med tredive Mand, og som Bagtrop kom Sergent Merton med syv Mand.

Det var en af de mest besværlige Ekspeditioner, jeg har ledet. Varmen og det farlige Terræn med Slanger og Tigre var i sig selv livsfarligt, og naar dertil kom, at vi maaske vilde støde sammen med en Røverbande, der var langt talrigere end vi, vil d'Hrr. forstaa, at det ikke var nogen egentlig Lysttur, vi var ude paa.

Da vi slog Lejr den første Aften, sad Kadir Lal og jeg og talte længe sammen om de Farer, der truede os, og lagde Planer om, hvorledes vi bedst skulde gennemføre Ekspeditionen. Kadir Lal fremhævede, at Tigrene foreløbig var den største Fare. Vi aftalte derfor, at han skulde give et Tegn, hvergang der var Tigre i Nærheden. Han skulde slaa ud med højre eller venstre Arm, eftersom de farlige Dyr befandt sig til højre eller venstre. Jeg skulde stadig holde Øje med ham, saa vi altid var parat til Angreb.

Alt gik efter Planen, og Kadir Lal førte os frem med den største

Sikkerhed. Han kendte Terrænet ud og ind, og uden ham havde vi sikkert været fortabt. Paa tre Dage skød vi ikke mindre end seks Tigre.

Nøjagtig tre Uger efter vor Start naede vi Grænseprovincen og fik Føling med Røverbanden. Det kom hurtigt til Kamp, men Banden var heldigvis ikke saa stor, som vi havde frygtet. Vi slap med en Mand dræbt og seks saarede. Lægen fortalte mig, at blandt de saarede var Kadir Lal men han vilde ikke lade sig behandle.

— Hvor er han saaret? spurgte jeg.

Doktoren trak paa Skulderen.

— Ja, vidste jeg det blot! Jeg tror, han er alvorlig saaret, men han prøver paa at holde sig oppe og vil ikke finde sig i, at jeg undersøger ham.

Jeg gik hen for at se til Kadir. Han sad i en Stol, og jeg fik det Indtryk, at han var i en uhyggelig Forfatning. Hans Øjne skinnede som af Feber, og hans Læber var fuldstændig hvide. Ikke desto mindre smilede han, da jeg kom ind, og han hævdede bestemt, at Saaret var ganske ubetydeligt. Han havde forbundet sig selv, og det hele var en Bagatel.

— Jeg skal nok føre Ekspeditionen sikkert tilbage, sagde han.

Jeg saa undersøgende paa ham i det svage Lys, og det forekom mig nu, at han virkelig saa bedre ud, end jeg først havde haft Indtryk af.

— Det er dog vist bedst, sagde jeg, at De bliver tilbage sammen med de andre syge og senere følger efter under Sergent Mertons Kommando, og jeg synes, at De skulde lade Lægen se paa Deres Saar.

Kadir Lal smilede atter.

— Nej, sagde han med sin bløde Stemme, jeg er fuldstændig rask, og jeg vil føre Ekspeditionen tilbage. De vil ikke kunne finde Vejen uden Fører, og her er kun en til foruden mig, som kender Junglen og Sumpene. Jeg vil føre Fortroppen ligesom paa Udrejsen, og min Kammerat maa føre Bagtroppen med de saarede. Naar bryder De op, Kaptajn?

— I Morgen tidlig, svarede jeg.

— Det første Stykke er ufarligt, sagde han. Jeg hviler mig lidt længe i Morgen tidlig, faar saa en Hest og følger efter Dem, og vi mødes saa ved Jaswal, der hvor Junglen begynder. Ligesom paa Uturen vil jeg saa gaa foran. De følger efter mig, og jeg advarer Dem med de samme Tegn, som paa Udvejen. Er det i Orden, Kaptajn?

— Ja, det er udmærket, kære Kadir, sagde jeg, men vær nu endelig forsigtig.

Han trykkede min Haand, og jeg saa ham ikke, før vi ankom til Jaswal. Der opdagede jeg ham pludselig ved en Aabning i Junglekraattet. Han vinkede og jeg vinkede igen, og saaledes fortsatte vi Dag efter Dag. Flere Gange advarede han os mod Tigre, og om Aftenen, naar vi slog Lejr, saa jeg ham komme indhyllt i sin lange Kappe og lægge sig i Nærheden af Lejrbaalet. Doktoren maatte altsaa have taget fuldstændig fejl, da han sagde, at Kadir Lal var alvorlig saaret. Nej, Kadir var fuldstændig den samme som før, og efter en March paa over fjorten Dage kom vi lykkelige og vel gennem det farlige Terræn, takket være Kadirs fortræffelige og omhyggelige Ledelse. Jeg havde den største Lyst til at give Lægen en „Næse“, men han var jo bleven tilbage hos den saarede Bagtrop.

Netop som vi naede ud i aabent

Ord eller rettede en Pude. Naar hun, Sygeplejersken, viste sig i Døren, belyst af Korridorlyset, kom hun som en Aabenbaring til de lidende, søvnløse, og naar hun gik igen, var det som en Engel gik.

Inde hos Osian Bok plejede hun at staa og snakke lidt. Han laa ganske privat og kunde næsten aldrig sove. Det var Synd for ham. Han var uhelbredelig syg, og saa var han saa ensom. Aldrig forvildede et Menneske sig paa Besøg hos ham, og sjælden kom der et Brev. Da han var kommet til Sygehuset, havde hun haft en Fornemmelse af, at hun havde set ham før. . . . Hvor og naar havde det været?

Aldrig! sagde hun saa til sig selv. Hendes Tanke søgte tilbage til et Yndlingsansigt, og denne Mand var jo gammel; hun kunde jo have kaldt ham Fader. Siden havde han fortalt nogle Hændelser fra sit Liv, og saa forstod hun, at det var første Gang, hun saa ham her.

Han var kommet fra Australien efter at have flakket over Land og Hav. En svær indre Sygdom havde tvunget ham til at søge Hospitalsophold. Nu laa han i Sygdommens sidste Stadie. Doktoren havde i Dag ladet ham forstaa, at nu var der Alvor paa Færde, en frygtelig Alvor.

Hun smilede til ham.

— Sid ned, Søster, sagde han mat. Det er Slut nu, fortsatte han siden, jeg ved det; Doktoren sagde det i Dag.

Hun forsøgte at sige noget, men han afbrød hende.

— Trøst mig ikke, sagde han, trøst mig ikke, Søster! Det er alligevel forbi — men . . . hvorledes skal jeg møde hende . . . hvorledes skal jeg kunne møde hende?

Søster Ingrid saa spørgende paa ham og forsøgte ubemærket at tage hans Puls.

— Nej, Søster — han trak Haanden til sig — jeg er ikke i Vildelse. Feberen er her ikke, det er Minderne, der brænder. Jeg kom for sent — og nu skal jeg møde hende.

Søster Ingrid granskede urolig hans Ansigt. Laa han i Feber?

Han forstod hendes spørgende Blikke og rystede benægtende paa Hovedet.

— Om jeg da blot var naaet frem, men jeg kom for sent! . . . Søster! Der findes ingen, som gaar i Graven med et saa skyldbetyngt Hjerte som jeg.

Han tav et Øjeblik og sank ned i Puderne.

— Om jeg dog blot havde faaet bedt om Forladelse! Søster, jeg sveg hende. Hun var sød; jeg var ung. Hun gav mig sit Hjerte og sin Kærlighed. Det var en munter Leg, men jeg blev træt. Jeg rejste min Vej og forlod en Moder med sit lille Barn. Jeg søgte Gøgl og Fornøjelser. Saa drev jeg over Land og Hav. Gennem søvnløse Nætter saa jeg en Kvinde sidde og græde. I sin Favn havde hun et forskræmt lille Barn. Jeg har set dem i Nat, Søster, jeg har set dem!

Han tav . . . af Udmattelse. Søster Ingrid lagde ham til Rette i Sengen og tørrede hans Pande, Feberen var kommet . . . Hendes Anelse havde faaet Bekræftelse. Hun forstod, at der var noget, der havde pint ham . . . halvt bevisløs laa han i sin Seng. Og naar hun nu saa paa ham, var det, som om hendes Erindring klarede. Hun havde set ham før . . . Engang var Samtalen gledet ind paa Forholde, der var hende bekendte gennem hendes Moder, men hun vilde intet sige; thi hen-

des Moder havde været saa ulykkelig hele Livet . . . Men hvor havde hun før set denne Mand? Moder havde ejet et gammelt Fotografi; det var plettet af Taarer, — men hun huskede Trækkene af en ung Mand. Moderen vilde aldrig give Slip paa det; det fulgte hende i Graveu . . . Hun saa paa den syge . . . Mange Aar var gaaet . . . Var det . . .

Osian Bok saa op paa hende. Han vilde sige noget, men han kunde ikke . . . Endelig kom det:

— Jeg vilde glemme . . . jeg kunde ikke . . . de to fulgte mig overalt og altid. Nu var jeg rejst for at finde dem og bede om Tilgivelse . . . men fandt ingen . . . Aah, det er saa svært . . .

— Alt er Dig tilgivet! hviskede Ingrid . . . Og saa kom Dødens Engel.

— Det var jo Moder . . . det var min lille Moder.

Plet ikke Bornholm til.

Under denne Overskrift har vor afgaaede Amtmand paa Falderebet sendt Bornholmerne et indtrængende Opraab, som (sikkert med Urette) fra nogle Landboeres Side er taget ilde op.

Under Læsningen af Amtmandens Artikel kom jeg uvilkaarlig til at tænke: Har denne ikke ogsaa Adresse til os Allinge-Sandv.-Boere? Har vor lille By, der aarlig besøges af Tusinder af Fremmede, et propert Udseende? — Desværre maatte jeg besvare Spørgsmaalet med et afgjort Nej.

Der har tidligere her i Bladet været slaaet til Lyd for dette Spørgsmaal, og det har maaske bl. a. resulteret i, at den meget kritiserede „Blodbæk“ ved Badestranden i Sandvig paa en Strækning er blevet indespærret i en Kloak. Desværre er det kun en enkelt Foranstaltning, mange andre tiltrænges; men lad os haabe, at Kommunen, dersom Midler haves, vil fortsætte med de i sidste Vinter paabegyndte Kloakeringsarbejder.

I Øjeblikket er der et Spørgsmaal som optager saa godt som alle Beboerne: Hvad vil der blive foretaget med „Central“, nu den er brændt?

Vi har her i Byen en virkelig køn, gammel Kirke; en smuk Bygning især om Sommeren, naar den nykalket lyser op mellem grønne Træer; men Kirkens Omgivelser er alt andet end tiltalende. Særlig grelt virker en Benzintank med Opstander, og som Regel tre snavsede Olietønder, der er anbragte op ad Kirkegaardsgærdet, og vis a vis Hovedindgangen det saa meget omtalte Hotel Central.

Det er uforstaaeligt, at Byraadet har givet Tilladelse til Opstilling af en Benzintank her, den burde snarest fjernes.

Med „Central“ stiller Spørgsmaalet sig noget anderledes. — Mig bekendt næres der fra Byraadets Side vilde Planer om Køb af denne og at nedlægge Skolen og bygge en ny mellem Byerne; men her maa Skatteyderne sige et manende „Holdt“. Byen kan ikke indlade sig paa noget saadant; maaske har visse Medlemmer af Kommunalbestyrelsen et for lyst Syn paa den pekuniære Situation. De fleste Skatteydere vil sikkert give mig Ret.

Jeg kunde derimod tænke mig, at Sagen ordnedes med privat Initiativ, selvfølgelig med Støtte af den administrative. „Central“ maa inden Opbygningen kunne købes for en rimelig Pris, ja, jeg er sikker derpaa, idet et lille Kendskab, jeg har til den nuværende Ejer,

faar mig til at tro, at han gerne vil gøre sit til, at Planen kan realiseres.

Det er vist den almindelige Mening, at „Central“ bør rives ned og Pladsen beplantes. Midt i Anlægget kan der da anbringes en eller anden smuk Fontæne el. lign. udført i vor smukke Granitsten. De omliggende Bygninger og vor gamle Kirke vil da tage sig helt anderledes ud.

Det ikke helt lille Beløb, der vil medgaa til Realisation af Planen, kunde maaske skaffes dels fra Carlsbergfondet naar dets Bestyrelse bliver kendt med Forholdene, dels at Byens Beboere selv efter deres ringe Formuenhed yder deres Bidrag. Endvidere kan forventes, at Borgere, hvis Ejendomme ligger ud til Pladsen, og som direkte økonomisk vil høste Fordel, her ikke vil holde sig tilbage — Sparekassen ikke at forglemme, som vi jo (skønt Rønnefilial) alligevel kalder vor.

Angaaende Carlsbergfondet, saa har dette jo vist en storslaaet Offervillie ved lignende Lejligheder rundt om i Provinsen, og jeg er berettiget til at tro, at Direktionen specielt i dette Tilfælde vil hjælpe os. Carlsbergs Produkter sælges under Devisen: „Overskudet tilfalder Nationen“, og her sælges vist ikke saa lidt Carlsbergøl og Mineralvande her i Kommunen, hvad Restaurationskattens Størrelse beviser. Prisen paa en Pilsner her er 30 Øre, medens den i Thisted, hvortil Fragten er mindst lige saa dyr, kun koster 28 Øre.

Jeg skal tilslut tillade mig at efterlyse interesserede, der vil søge at bringe Planen til Udførelse. — Maaske er der Medborgere, der har et bedre Forslag til Sagens Realisation — i saa Fald frem med dem! Redaktøren af herværende Blad vil sikkert med Glæde give Plads for ethvert Indlæg, og fremfor alt, vis et rigtigt Borger-sind og lad os løfte i Flok under Mottoet „Bort med Centralen!“

Men Sagen haster!

EN BORGER.

NB. Det er Coutume ved Udbetaling af Brandassurance ved Ikke-Genopførelser at fradrage en vis Procent i Assurancesummen. Det kunde tænkes, at Købstædernes Assuranceselskab, der har saa godt som alle Bygningsassurance her i Byen, vil gaa med til at udbetale hele Assurancesummen, saafremt Ejendommen af Kommunens Beboere købes til Nedrivning.

Fra Dag til Dag

Vendsyssel Bank,

der for 3 Aar siden maatte lekvidere, kan nu udbetale Sparerne Resten af deres Tilgodehavende. Banken har saaledes været absolut solvent.

Ejer af 50,000 Kr. og sultet ihjel.

Et ældre Ægtepar i Thisted blev ved Juletid bragt paa Hospitalet, da de var syge af Sult og Elendighed. Her døde Manden, og det viser sig nu at det gamle Ægtepar ejede 50,000 Kr.

Over 6 Mill. Svin

slagtedes der i Danmark i 1930.

Andelsselskaberne

har haft en Omsætning af ca. 2000 Millioner Kroner.

Julemærket

har i Aar indbragt over 250,000 Kr. — Ialt i de 27 Aar, Mærket er blevet solgt har det indsamlet 4,5 Mill. Kr.

Danmarks Cementindustri

maa standse, da Lagrene er overfyldte og Arbejdslønnen ligger 35 — 50 pCt højere end Udlandets. 2200 Mænd bliver ledige i Jylland.

Det var Moder.

Et Billede af det virkelige Liv.

— 0 —

Det var Nat. Sygestuerne laa mørkt hen, og alt var stille. Natvagten gik tavs fra Seng til Seng. Kun de vaagne hviskede hun et

Kunstgødninger til Foraaret 1931.

Vi beder om Bestillinger paa de forskellige Sorter
18 pCt. Superfosfat. — 40 pCt. Køløgødning.
Tysk Kalksalpeter. — Svovlsur Ammoniak.
Chile Salpeter

til Levering naar de købte Partier kommer frem.
Det betaler sig altid at gøre Bestilling i god Tid.

Nordlandets Handelshus.

Vi modtager ogsaa Ordre paa

Den bløde jyske Gødningskalk

til Levering tidligt i Foraaret. Den sidste laveste Pris noteres for alle Forudbestillinger.

Nordlandets Handelshus.

Billige Foderstoffer. Billigt Foderkorn

har vi paa Lager af alle Sorter — af prima Kvalitet — og sælger vi gerne til laveste Notering pr. Kontant — eller pr. 30 Dages Kredit.
Ved Køb af hele eller halve Billæs leveres franco paa Landet.

Nordlandets Handelshus.

Kaffe, Sukker, Flormel

samt alle andre Kolonialvarer af bedste Kvalitet er nedsat i Prisen, og vi giver stor Rabat pr. Kontant.

Rabatbøger udleveres gratis.

Læg Mærke til at vi betaler stor Overpris for nylagte store rene Hønsæg ved ugentlig Levering.

Nordlandets Handelshus

Regnskabsbøger

og Protokoller leveres billigst efter ethvert Skema. Hurtig Ekspedition. Sygekasselove og Kontrolbøger. Formularer, Attester og Blanketter.

Allinge Bogtrykkeri.

MANCHET SKJORTER
Største Udvalg.
Bedste Kvaliteter.
Billige Priser.
Magasin du Nord's Uds.
VICTOR PLANCK
Telf. 5 ALLINGE Telf. 5

Vil De have Fart i Omsætningen?

Hvad hjælper det at Lageret er fuld af Varer, naar Butikken mangler Kunder.

Den store Omsætning til en lille Avance giver den store Kundekreds, naar der averteres i

„NORDBORNHOLM“.

Har De husket

at tegne Abonnement paa

Nordbornholm

Kun 1 Kr.

Glem det ikke!

Emblemer, Baltegn,

Festtegn, Flag og Guirlander til Udsmykning, Medlemskort, sidste Nyheder i Kottillions, Festsange m. m. leveres fra Allinge Bogtrykkeri.

Svovlsur Ammoniak
kan med Fordel bruges til
Kaalroer, Kartofler, Havre, Frøhvedegræs
samt som Foraarsgødning til ENGE og GRÆSGANGE

Til **Kartofler**
bør anvendes
Svovlsur Ammoniak
(20,6 % Kvælstof)

Til **Kaalroer**
bør anvendes
Svovlsur Ammoniak
(20,6 % Kvælstof)

Hvor man befrygter
Lyspletsyge bør
Svovlsur Ammoniak
benyttes som Kvælstofgødning

Til **Havre**
er
Svovlsur Ammoniak
den bedste og billigste Kvælstofgødning.

Kvælstoffet
købes billigere i
Svovlsur Ammoniak
end i Salpeter

Forbruget af
Svovlsur Ammoniak
var herhjemme
i 1923: 1,500 Tons
i 1929: 44,000 Tons

20,6 %
Svovlsur Ammoniak
faas overalt hos vore Forhandlere

Mit store aarlige Udsalg

begynder Lørdag den 10. Januar og omfatter hele Varelageret.

En Mængde Rester er fremlagt til Spotpris. Paa alle kurante Metervarer gives 10 pCt. Rabat. Da jeg ingen gamle Frakker eller Kjoler har og heller ikke har købt ud-rangeret Konfektion hjem med Udsalg for Øje, sælges alle Frakker og Kjoler fra denne Sæson med 20—25 pCt. Rabat.

Alt pr. Kontant.

Allinge Messe ved Th. Holm.

Ny Mælkerute.

Herved meddeler jeg de ærede Byboere, at der fra Mandag den 12. ds. indsættes en ny Mælkerute i Allinge.

1ste Kl.s Mælk, Fløde og Smør.

Ærb.

Charles Pedersen. Storegade.

Allinge-Sandvig Sømandsforening

afholder Generalforsamling paa Forsamlingshuset „Hammershus“ TORSDAG d. 15. ds. Kl. 7,30.

Bestyrelsen.

Biografen.

Søndag Aften Kl 8

„VENDETTA“

Skuespil i 8 Akter.

Journal Nr. 15.

Til Købs

ønskes en kraftig reel Frederiksborghest ca. 11¹/₂ Kv.

E. Kofoed, Lundegaard, Allinge

Rø Kontrolforening

Generalforsamling MANDAG den 12. Januar Kl. 7 i Afholdshotellet.

Dame-Overtræksstøvler

Stort Udvalg, Smaa Priser.

C. Larsens Skotøjsforretning.

Fest- og Bryllupssange

leveres billigst fra

Allinge Bogtrykkeri.

30 Stk. 2-3 Mdr.s Grise

ønskes til Købs.

A. Frederiksen, Allinge.

Tlf. 25.

God Frederiksborghest

er til Salg eller Bytte med en halvandet Aar gl. Plag.

Holger Kofoed v. Lyngholt.

Slagteriets Udsalg, Allinge.

Friske Varer Onsdag og Fredag.

Fersk Flæsk, Karbonade, Mørbrad.

Medisterpølse, Fars.

Bayerske Pølser, Knæpølser

Røget Medist. pølse og Sylte.

hjemmesmeltet Fedt.

Forskelligt Paalæg.

Dina Sorensen, Tlf. 38.

Overretssagfører

Jac. Jensen.

Inkassationer, Ejendomshandler. Dokumentskrivning, Dødsbobehandling m. v.

Kontor i Allinge:

(Bogtrykker Gornitzkas Ejendom).

Træffes personlig hver Fredag Kl. 11-1.

Skole-Kørsel!

Omhyggelig Uddannelse til smaa Priser i ny Vogn. Kørekort garant.

Arthur Jensen. Tlf. Renne 716.

Altid Ud. i brugte Biler til smaa Priser.

Allinge Skæpepi

Optændningsbrænde altid paa Lager, billige Priser.

Tlf. 29. Geert Hansen.

Bornholms Spare- og Laanekasses

Afdeling i Allinge.

Kontortid 9—12 og 2—4.

Renten af Indskud er paa

3 Mdrs. Opsigelse 4,5 pCt. p. a.

Alm. Sparekassetilkaar 4 -

Folio 2 -

i Forsørgelsesafdelingen 3,6 -

hvortil Præmie, hidtil 2,4 -

Gruppe-, Industri-, Portræt-,

Interieur-, Sports-, Illustrations-, Heste- og Kreatur-Fotografering udføres overalt paa Bornholm uden ekstra Vederlag for Befordring.

Kaare Rasmussen.

Tlf. Renne 526.

Forstørrelser efter gamle Billeder udføres paa egen Forstørrelsesanstalt.

Al Lastkørsel udføres

samt Svin til Slagteriet a 75 Øre pr. Stk.

Lukket 12—14 Pers. Bil udlejes. Tlf. All. 117 y. A. Engell, Tein.

Infet Blad træffer Deres Kundekreds bedre end Nordbornholm!

Gør et Besøg

i Undertegnede Sadelmagerforretning, hvor De vil finde alt i Seletøj, Kit-Bag, Rygsække og Kurvemobiler. Bilpolstring udføres.

H. P. KOFOED

Tlf. 13 Hasle

Avertér i „Nordbornholm“!

Helligtrekongeraften.

Overtro og gamle Skikke.

I Middelalderen blev der Helligtrekongeraften foranstaltet nogle store Optog eller Festsplil, som forestillede de hellige tre Kongers Vandring til Bethlehem. I Reglen fandt de Sted paa Kirkegaarden, og Folk af alle Stænder holdt meget af at se disse Optog, hvori der deltog mange Personer, der alle var klædte i pragtfulde Dragter fra Østerland, og som var rigt prydet med gyldent Flitterstads og straalende i alle Regnbuens Farver. Tilsidst vandrede dette store Optog ind i Kirken med „de hellige tre Konger“ i Spidsen. De var let kendelige, fordi de bar nogle høje Huer paa Hovedet.

Inde i Kirken lyste en stor Stjerne over Alteret, og her blev Optoget højtideligt modtaget af Præsterne, som spurgte, hvad man søgte herinde, og man svarede at de hellige tre Konger var kommet langvejs fra for at finde det lille Jesusbarn. I det samme blev et Forhæng draget til Side, og nu saa man Jomfru Marie siddende ved en Krybbe. Hele Menigheden faldt paa Knæ, og nu blev der sunget nogle aandelige Sange paa Latin.

Efter Reformationens Indførelse skete der en stor Forandring, idet den kirkelige Del af dette religiøse Festsplil blev afskaffet; men Optoget ude under aaben Himmel fortsattes fremdeles, dog uden Præsternes Medvirken. — Men jo længere Tid, der gik, desto mindre blev Optoget, og tilsidst blev der kun en lille Flok udklædte Personer tilbage, som saa kaldtes „Stjernefolkene“. — I nogle Egne var der kun tre Personer, men andre Steder var 10—12 unge og gamle, fattige Mænd. De vandrede fra Hus til Hus, og de var særlig velkommen, hvor der var mange Børn, som med største Interesse hørte dem synge „Stjernevisen“.

En af de velklædte Personer bar en lang Stav, hvortil der var fæstet en stor Stjerne, som var lavet af Papir eller Pap og undertiden pyntet med Fløjl, Flitterguld og brogede Billeder, der forestillede Jomfru Marie og Jesusbarnet og de hellige tre Kongers Tilbedelse. Ved Stjernens Spidser hang der nogle smaa Klokke, og ved Hjælp af en lille tændt Lygte bag Papiret straalende Stjernen i alle mulige Farver, og de smaa Klokke ringede.

Naar de Fremmede havde sunget Stjernevisen, blev de i Reglen trakterede med et eller andet, for Eks. Æbleskiver, en Dram eller et Glas Mjød. Undertiden fik de ogsaa ved denne Lejlighed foræret en Pakke Fødevarer, nemlig Levninger af al den gode Julemad og desuden et Par Skillinger. Naar de tog Afsked sang de:

Vi byder god Nat
og siger mange Tak!

I Tyskland var det Skik for et Par Hundrede Aar siden, at de blev ved at vandre fra Hus til Hus, fra Landsby til Landsby i hele Januar Maaned, og dette Tiggeri var undertiden ret generende, fordi saa mange Folk vandrede omkring. Adskillige Steder i Udlandet, særlig i katolske Egne, er denne Skik endnu i Brug, og den holdt sig her i Landet i flere Egne til omkring Aaret 1880.

For ca. Hundrede Aar siden havde Helligtrekongeraften et højtideligt Præg ligesom Juleaften. Folk havde deres Søndagstøj paa, og der blev i Hjemmene holdt en kort Andagt. Man spiste sær-

lig god Mad, saaledes som det passede sig paa en Helligaften.

Paa Bordet brændte der altid et stort tregrenet Lys; men Folk var overtroiske, og hvis Lyset pludselig gik ud, turde man ikke tænde det igen af Frygt for, at der saa skulde hænde Familien en stor Ulykke i det nye Aar. — Selv om det var meget tidlig paa Aftenen, blev Folk enten siddende i Mørke, eller ogsaa gik de i Seng, men der var ingen, som havde Mod til at tænde Helligtrekongerlyset igen.

Ved Midnatstid tog de unge Piger i al Hemmelighed Varsel

om, hvorvidt de snart skulde holde Bryllup eller ej. — Det skete paa mange mærkelige Maader. Hvis en ung Pige gerne vilde vide, i hvilke Egne af Landet hendes tilkommende Brudgom boede, saa skulde hun ved Midnatstid gaa i Haven, ryste et Frugttræ og fremsige en Trylleformular. Derefter stirrede hun forventningsfuld ud i Mørket, og naar hun i det Fjerne hørte en Hund gø, betragtede hun det som et Varsel om, at fra den Egn af Landet vilde Frieren en skønne Dag komme rejsende til hende.

De hellige tre Konger.

Berømt Frescomaleri af Giotto i Arena-Kapellet i Padua. (13. Aarh.)

Hasle Kalkværk **Altid friskbr. Kalk.**
Brændt Gødningskalk er den bedste.
Forlang Tilbud.
Tlf. Hasle 102. Tlf. Rønne 393.

Kotoed & Mortensens Byggefornetning
Ligtøj og Ligsenge. Ligkistelager. Ordning af Begravelser.
Telefoner 77 og 79.

BRØDRENE ANKER, HASLE
JERNSTØBERI & MASKINFABRIK.
Ajlepumper = Vandpumper - Varmtvands-Anlæg.

Møllers Bogbinderi
Tlf. 865. Chr. Dideriksen, Rønne. Tlf. 865.
Indbinding af Bøger. — Protokolfabrik. — Papirvarer.
I. Kl. Arbejde. — Rimelige Priser. — Hurtig Levering.
Leverandør til Biblioteker, Foreninger og Øens største Forbrugere.

De Averterende
anmodes høfligst om at indsende vort Tilgodehavende for Annoncer paa tilsendte Indbetalingskort, Postkonto Nr. 14146, hvilket er den billigste og bekvemteste Maade. Alle Indbetalingskortets 3 Dele maa være udfyldte ved Indbetalingen, men Deres Postbud vil være Dem behjælpelig hermed og modtage Beløbet + 5 Øre i Porto mod Kvittering paa Postbeviset.

Slagteriets Udsalg paa Lindeplads.
Tlf. 45.
Karbonade, Mørbrad og kogt Skinke frisk hver Dag.

Alle Tryksager
saasom
Regninger, Møddeløser, Konvolutter,
Dags-Dato, Vekselsblanketter,
Visitkort og Takkekort,
Love og Regnskaber,
Sange og Salmer,
Medlemskort
leveres bedst og billigst fra
Allinge Bogtrykkeri.

Bilkørsel udføres

L. Sommer, Tlf. Allinge 124 y.

Min lukkede Bil anbef.

Jeg kører naar De kalder!
Tlf. 145. Poul Nielsen, Allinge.
Overfor Gæstg. Christensen.

Ny lukket Bil

udlejes.
L. P. Olsen, ved Tøjn St.
Tlf. All. 59 kan foreløbig benyttes.

En Ejendom

til 3 Køer og en Hest ønskes solgt straks
Henv. til N. J. Petersen,
Myrenhøj, Olsker pr. Tein.

Ældre Husbestyrerinde

kan faa Plads straks eller til 15. Januar hos
N. J. Petersen,
Myrenhøj, Olsker.

Gaa ikke over Aaen efter Fløde!

Køb den Fløde, der fremstilles her paa Pladsen.
Forlang hos Deres Handlende **Plaskefløde fra Mejeriet KAJBJERGGAARD.**

Alle kan gratis blive Abonnent paa Nordbornholm mod at betale Forsendelsesporto — 1 Kr. pr. Kvartal.

1931
VARE LOTTERIET

Nytaarsnyet og Lotterisedlen.
De kender den gamle Skik at vinke med Penge op mod den første Nymaane i det ny Aar. De Penge, som i Følge denne Overtro skulde komme til Huse, opnaar De dog lettere, hvis De spiller i Varelotteriet. Vink til Nytaarsnyet med et Varelod til 4. Trækning, den 14. 15. og 16. Januar. Det koster **kun 3 Kr. 60**
Køb Deres Varelod hos en **borneholmsk Kollektor.** Salg finder Sted indtil den 13. Januar i Kollektionerne i Aakirkeby, Allinge, Hasle, Nexø, Rønne, Svaneke og Østermarie.

VARE LOTTERIET
Fotograf Berghagen, Hasle
Atelieret er aabent hver Dag indtil Kl. 9 Aften.
Moderate Priser. Tlf. 66.

Huggede og polerede **Gravmonumenter** i Bornholms smukkeste Sten til Polering. Er altid paa Lager til rimelige Priser. Forlang Tilbud.
Se min Monument-Udstilling, Havnegade, Allinge.
Borrelyngens Granitværk.
V. Sørensen.

Forretningskonvolutter sælges med Firma for kun 8 Kr. pr. Mille.
Allinge Bogtrykkeri

Færdselsregler

i Henhold til Loven af 1923.
Fodgænger! Husk, at Gade og Vej benyttes af Køretøjer, som pludselig kan komme til Syne; derfor: Se dig godt for, før du gaar ud paa Kørebanen, og træd aldrig baglæns ud paa den.
Skal du over Gade eller en Vej, saa husk at se til begge Sider, før du gaar ud paa Kørebanen, og gaa saa tværs over, ikke skraas over Kørebanen.
Læg Mærke til de Tegn, som Kuskene eller Chafførerne giver: strækker de Pilsken eller Haanden ud til Siden, kan du se, til hvilken Side de vil svinge.
Du skal særlig passe paa ved Gadehjørner og Vejkryds; der kan komme Køretøjer, som drejer fra den ene Gade eller Vej ind i den anden.
Gaa aldrig pludselig frem bag om et Køretøj, men overbevis dig først om, at andre Køretøjer ikke kommer frem paa den anden Side.

I Byerne bør du gaa paa det Fortov, som du har paa venstre Haand og paa Landevejen i venstre Side af Vejen, saa vil du have let ved at se, om Køretøjer nærmer sig.

Vær hensynsfuld mod andre, saa at det bliver let for alle at følge Færdselsreglerne, og advar dem, der uforsigtigt handler imod dem.

Cyklist! Før du er sikker og øvet bør du aldrig køre paa Gader og Veje, hvor Færdslen er stærk.

Hvor der er Cyklesti, skal du benytte den, hvis den ligger paa din højre Haand. Giv Tegn, forinden du standser eller drejer til Siden, og husk at dreje i stor Bue til venstre og lille Bue til højre.

Kør aldrig bagfra forbi andre Køretøjer i Gade- eller Vejkryds.

Kør altid hensynsfuldt og søg at undgaa at tilspøje Fodgængere og andre i daarligt Føre.

Aktieselskabet **Hasle Bank**
modtager Indskud paa Indlaansbog og Folio, Terminsydelsener til Kreditforeninger, ordner Kreditlaan m. m.

Grindringsliste.
Allinge-Sandvig.
Afholdsforeningen: Jm. Karetmager Andr. Pedersen.
Albærentendov.: Jm. Murer Edd. Holm.
Allinge-Sandvig Stenværkers Sygekasse Jm. Hans Madsen, Sane.
Kasj. Carl Jørgensen, Strandvejen.
Allinge Sygekassers Sygeplejeforsikring Jm. Frederik Pedersen.
Blaa sørs: Jm. Murer Edd. Holm.
Borgmestertorvet 2—4 Eftm
Brandinspektør: Smedem. Carl Petersen
Bornholms Brandforsikringsklub Sognekomm. Alfred Larsen.
Dampskibsepeditionen, aaben ved Skibenes Ankomst og Afgang Tirsdag og Fredag Eftem., Mandag og Torsdag form.
Folkebogsamlingen (Borgerstolen 1. Sal Væsttuen Sognekage fra 5—9 Eftm. Ublaan Mandag og Fredag 7—8, samt Tirsdag 3—4.
Folkeregistret: Kommuneforret, Good Templar Ord.: Jm. Carl Lindgren.
Hjælpekassen. Form. Frk. Petra Møller. Kasserer Fru Alf. Petersen.
Jernbanest. Varehuset aabent for Gods 8,30—12 og 2,30—6.
Kammerkontoret 10—12 og 2—3. Lørdag tillige 6—8.
Kirkeværger 3—4.
Laane- & Diskontobanken 2—4 Eftm. Postkontoret. Allinge Sognekage 9—12 og 2—6. Sandvig 9—12 og 3—6.
Politik. E. A. Larsen, Allinge. L. P. Mourier, Sandvig. Kontor Strandvejen.
Storfestsejer E. N. Nielsen. Tlf. Hasle 43.
Sparekassen 9—12 og 2—4
Stempelfilial i Sparekassen 9—12 og 2—4
Branddirektøren do.
Statsanstalten for Livsforsikring ved Statensf. Kofod. Kontortid: 9—12 Jm.
Sygehuslægen 8—9 og 2—3.
Sygehuset. Besøgstid 11—12 og 4—5.
Sygekassen. Jm. Vager P. Holm. Kasserer Herm. M. Jensen.
Telegrafstationen 9—12 og 2—6.
Toldkammeret 8—12 Form. 2—5 Eftem.
Turistforeningen Østersøbadet „Bornholm“. Jm. Kammer Mortensen.